

දුකින් මිදීම සඳහා ආප්‍රමාදී වේල

පූජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුද්දස්සන හිමියන්
විසින් කරන ලද දේශනාවක් රැස්වූයේ

ප්‍රණායානුමෝදනාව

මෙම පොත මුද්‍රණයෙන් හා කියවීමෙන් ජනිත වූ සියලු කුසල් මිය පරලොව ගිය ඤාති මිත්‍රාදීන් ට අනුමෝදන් වේවා. තවද අප සියලු දෙනාට ම මේ ගෞරව බුද්ධ සාසනයේ දීම නිවන් දකින්නට හේතු වාසනා වේවා

මෙය ලබුනෝරුව කන්ද ආරණ්‍ය සේනාසනයෙහි අති පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන හිමියන් විසින් කරන ලද දේශනයක් ලිඛිත මාධ්‍යයෙන් ඔබ අතට පත් කිරීමකි. දේශන විලාශයෙහි එන හඬ හැසුරුම් කියවීමේ දී හමු නොවන බැවින් ගැටළු සහගත තැන් ඔබට හමුවිය හැකිය.

එහෙත් මෙයින් ලබාගත හැකි ධර්මාවබෝධය අති විශාල බැවින් ප්‍රවේසමෙන් කියවා තේරුම් ගන්නට උත්සහ කරන මෙන් කාරුණිකව ඉල්ලමු.

තෙරුවන් සරණයි !

ගුද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි,

මේ පින්වත් සියලු දෙනා දැන් සුදනම් වෙන්තේ තමන්ගේ වටිනා මනුෂ්‍ය ජීවිතයේ තවත් වටිනා බවට පත් කර ගන්න ඒ වගේම මේ ලබු මනුෂ්‍ය ජීවිතයේ හිස් නොවන විදියේ අර්ථාන්විත තත්වයට පත් කර ගන්න තමන්ට හේතු කාරණා වන වටිනා සද්ධර්මය බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්න. දන් දෙන කෙනෙකුට මෙලොව දී ම ලැබෙන ආනිශංස රාශියක් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළා. ඒ අතරින් මේ පින්වතුන්ට දිව්‍යධර්ම වේදනීය වශයෙන් මෙලොව දීම ලැබෙන ආනිශංසයක් වුනා කල්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුර ඇසුරු කරන්නට ලැබෙන බවත් සසර දුකින් අත මිදෙන්න උපකාර වන සද්ධර්මය ශ්‍රවණය කරන්න ලැබෙන බවත් ඒ නිසා පින්වතුන් දැන් මේ සුදනම් වෙන්තේ සසර දුක් ගිනි නිවීම පිණිස ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කල සද්ධර්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්න.

හැම දෙනාම මේ කය නිසලව තියෙනවා වගේ සිතත් නිසල කර ගෙන සන්සුන් කර ගෙන නොයෙක් නොයෙක් අරමුණුවල සිත දුවන්ට නො දී බොහොම හොඳින් මේ දහම අහන්න ඕනෑ. සිහි කරන්න ඕනෑ.

කුමක් නිසා ද පින්වතුනි?, අප හැම දෙනා ම නො දන්නවා වුනාට අති දීර්ඝ කාලයක ඉඳලා අති දීර්ඝ මේ සංසාරයේ තුල ඉඳ ගෙන අපි හැම කෙනෙක් ම නොයෙක් විදියේ කුම උපාය හොයමින් ජීවිතයේ දුක අයින් කර ගන්න වෙහෙසුණු අය. ඒත් අපි හැම දෙනාට ම ජීවිතය තුලින් ලබාගන්න නො හැකි වූ කරුණත් දුක් සහගත බව ජීවිතවලින් අයින් කර ගන්න. සැප සැනසිල්ල කියන ඒක අපේ ජීවිත වලට ළඟා කර ගන්න. ඒකට හේතුවක් මේ මුලු ලෝකයේ ම දුක නැති කරන්න හදන්නේ දුක ඇති වෙලා තියෙන්නේ කොහොම ද කියන කාරණාව තේරුම් ගෙන නොවෙයි. දුක ඇති වන කාරණාව පැත්තකින් තියන්න, 'දුක' කියන ධර්මතාවය කුමක් ද කියන ඒකවත් තේරුම් ගෙන නොවෙයි. ඒකත් පැත්තකින් තියන්න, 'තමන් කරන්නේ මොකක්ද' කියන කාරණාව වත් තමන් තෝර ගෙන නොවෙයි.

ඉතින් මේ විදියේ මුලා බවකට අපි පත් වූවේ මේ සසර දුක නිමා කරන සද්ධර්ම අවබෝධය අපට නො ලැබුණු නිසායි. ඒ නිසා අද දවසේ දී මේ ජීවිතයේ අපි කොහොම හරි සද්ධර්මය අවබෝධ කර ගන්න ඕනෑ. ඒ සඳහා බොහෝ ම වටිනා අවස්ථාවක් අපට හම්බ වෙලා තියෙනවා. බුද්ධෝත්පාද කාලයේ ඒ වගේම මනුෂ්‍ය ජීවිතයේ සද්ධර්මය පවතින වටපිටාවක.

ඇයි මේ සද්ධර්මය අපි අවබෝධ කර ගත යුත්තේ? ඒ සද්ධර්මය අවබෝධ කර ගන්න ඇයි අප වෙහෙසෙන්න ඕනෑ?

මේ කාරණාව තේරුනොත් විතරයි අපි සද්ධර්මයට කැමති වෙන්නේ. ඒ කාරණාව තේරුම් යන්න නම් අකමැත්තෙන් වුනත් සද්ධර්මය අහන්න වෙනවා. කලාණ මිත්‍ර ඇසුර තියෙන්නේ ඒ නිසායි. සද්ධර්මයට රුචිකත්වය නැතිව එයට හිත නො නැමුනත් අපේ කලාණ මිත්‍ර ඇසුර අපව සද්ධර්මයට යොමු කරවනවා. අහම්බෙන් නමුත් යොමු කරවන විට ඒ සද්ධර්මය අපට තේරුණා නම් එද ඉඳලා අපට අපේ කැමැත්තක් ඇති වෙනවා.

ඒකට හොඳ නිදසුනක් අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේ බ්‍රාහ්මණ කුලයේ ජෝතිපාල කියල මානවකයෙක් වෙලා උපන්නා, මෙයාට පහත් රොඩ් කුලයක උපන්න යාළුවෙක් හිටියා සටිකාර කියලා. මේ දෙන්නා හරිම යාළයි, හරිම විශ්වාසවන්තයි. හැම කටයුත්තක් ම කරන්නේ දෙන්නා ඒකට එකතු වෙලා. ඒ වුනාට මේ රොඩ් කුලයේ උපන්නත් සටිකාර හරි ම බුද්ධිමත්. එයා කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් බණ අහලා ශ්‍රද්ධාව ඇති කර ගෙන අනාගාමී වෙච්ච කෙනෙක්. තමන්ගේ යාළුවාට කිව්වා කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේ අසවල් තැන වැඩ ඉන්නවා අපි ගිහින් බණ අහමු කියලා. නමුත් කැමති වූවේ නැහැ. කිහිප වතාවක් ම කිව්වා, කැමති වූවේ නැහැ. "බුද්ධත්වය කියන එක ඔහොම ලබන්න පුළුවන් එකක් නොවෙයි. ඔය මුඩු මහණට මොන බුද්ධත්වයක් ද" කියලා මේ විදියේ නොයෙක් නින්දා අපහාසත් කළා.

ඊට පස්සේ සටිකාර මානවකයා කියනවා එහෙනම් අපි නාන්න යමු කියලා. දෙන්නා නාන්න ගියාට පස්සේ, නාමින් ඉන්න ගමන් සටිකාර ජෝතිපාල මානවකයාගේ කෙස් වැටියෙන් අල්ල ගෙන වතුරේ ඔබා ගෙන ඉන්නවා. කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේ හම්බ වෙන්න යන්න එන්නේ නැත්නම් අත හරින්නේ නෑ කියලා. ඊට පස්සේ දඟලලා දඟලලා 'හරි, මම එන්නම්' කිව්වා.

ජෝතිපාල මානවක කල්පනා කරනවා "මම බ්‍රාහ්මණ වංශයේ උපන්න යහළුවෙක් උනත් සටිකාර රොඩ් වංශයේ ඉපදුණ කෙනෙක්. කෙස් වැටියෙන් අල්ලනවා තියා කෙනෙක් හිතන්නේ වත් නැහැ. මගේ යහළුවා මෙහෙම කළේ ඒකාන්තයෙන් ම විශාල අර්ථයක් ඇති." (අපි වගේ මෝඩ කමට කිපුණේ නැහැ) මොකක් ද මේකේ හේතුව කියලා බැලුවා. තරහවක් ඇති කර ගත්තේ නැහැ. පසුව සටිකාර ඔහු කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේ

ළඟට එක්ක ගෙන ගිහින් කිව්වා “ස්වාමීනි මේ ජෝතිපාල මගේ යාලුවෙක් මෙයාටත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බණ ටිකක් කියන්න” කියලා.

ඉතාමත් සුලු ධර්ම දේශනාවක් කරන විට බොහෝ සෙයින් පින් පිරුණු මේ ජෝතිපාල මානවකයාට ඒ සද්ධර්මය අවබෝධ වුනා. අවබෝධ වෙලා සටිකාරගෙන් අහනවා, “ඇයි ඔබ මෙවැනි ශාසනයක පැවිදි වෙන්නෙ නැත්තේ” කියලා? ඊට පස්සේ කියනවා “මගේ අම්මගෙයි තාත්තගෙයි දෙන්නාගේ ම ඇස් පෙනෙන්නේ නැහැ ඒ දෙන්නට සලකන්න කෙනෙක් නැති හින්දා මං ගෙදර ඉන්නේ, නැත්නම් මම මහණ වෙලා” කියලා. එහෙනම් ‘මම මහණ වෙනවා’ කියලා ජෝතිපාල මානවක සාසනයේ පැවිදි වෙලා, ත්‍රිපිටක ධර්මය සම්පූර්ණයෙන් ම ඉගෙන ගෙන, ධාන්‍ය අභිඥ ඉගෙන ගෙන, තව බුදු කෙනෙක් පහල වුනා වගේ දිවි ඇති තාක් ත්‍රිපිටකය හික්මුන් වහන්සේලාට ඉගැන්වුවා කියලා සඳහන් වෙනවා.

එතකොට බලන්න කලාණ මිත්‍ර ඇසුර නිසා සද්ධර්මයට ගරු නො කළ සද්ධර්මයට කැමති නො වූ කෙනාගේ මනසත් කැමති වෙච්ච හැටි.

ඉතින් මේ පින්වතුන්ට අනුකම්පා කරන පින්වතුන්ගේ දරුවෝ ඥාතින් විසින් මේ පින්වතුන්ව සද්ධර්මය අහන්න යොමු කළා. මේ පින්වතුනුත් මෙයින් ප්‍රයෝජනයක් ගන්නට ඕනෑ කියලා හිතලා බොහොම හොඳින්, බොහොම උවමනාවෙන්, මේ ටික ශ්‍රවණය කරන්න.

පින්වතුනි, මම අද ධර්ම දේශනාව සඳහා මාතෘකා කලේ වටිනා ගාථාවක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා “මේ ලෝකයා නමන්ගේ අඟපසඟ රැක ගන්න ධනය අතහරිනවා.” මේ ශරීරයේ කොටසක් නැති වෙන්න ගියොත් ඒක බේර ගන්න ගෙවල් දෙරවල් වුනත් මිල මුදල් උනත් අපි අත හරින්නේ නැද්ද? අතහරිනවා. වතුගඩුවක් නරක් වෙලා ඒක දන්න කිව්වොත් තියෙන දේවල් විකුණලා හරි කරනවා. ඒ වාගේම “ශරීර අඟපසඟ රැක ගන්න ධනය අත හරිනවා. සමහරු ශරීරයේ කොටස් අත හරිනවා ජීවිතය රැක ගන්න”. මේ දේ අත හැරියේ නැත්නම් ජීවිතය නැති වෙනවා කිව්වොත් ඒ කොටස අත හරිනවා ජීවිතය රැක ගන්න. ඊට පස්සේ තවදුරටත් දේශනා කරනවා “ධර්මය සිහි කරන ධර්මයට ගරු කරන ශ්‍රේෂ්ඨ පුද්ගලයා ජීවිතයයි, ධනයයි, අංගයි කියන මේ තුන ම අත හරිනවා ධර්මය අබියස දී”.

ඒකට හොඳ කථාවක් තියෙනවා. මේ ලංකාවේ බොහෝම ධනවත් සිටු පවුලක් හිටියා. ඒ සිටු දෙමාපියන්ට හිටියා බොහොම පින්වත් පුත්තු

දෙන්නෙක්. ඉතින් මේ දරු දෙන්නා ටිකක් ලොකු වෙන විට ඒ දරුවන්ට තමන් සතු සියලු ම ධනය සමානව බෙදලා දුන්නා. මේ දෙමව්පියෝ දීලා නොබෝ කලකින් ඒ දෙමව්පියෝ දෙන්නා කළුරිය කලා.

ඉතින් මේ අයියයි මල්ලියි දෙන්නා දෑන් මේ සිටු දෙමාපියන් සතු ධනය පරිහරණය කරමින් ජීවත් වෙනවා. අයියගේ නම තිස්ස. තිස්ස ටිකක් හරි අමුතු විදියට හිතනවා ජීවිතය ගැන. ඉතින් මනුෂ්‍යයෝ විහාරස්ථාන වලට ගිහිල්ලා හවසට මල් පහන් අර ගෙන යන විට මෙයා කල්පනා කරනවා 'ඇයි මේ මනුෂ්‍යයෝ මල් පහන් අර ගෙන යන්නේ මොකක් හරි මේකේ තේරුමක් ඇති' කියලා. මෙයන් ඒ පස්සෙන් දුවනවා. ඉතින් ගිහිල්ලා බණ ඇහුවා. අහන විට ජීවිතයේ හරි අමුත්තක් තේරුණා. ඉතින් කාලයක් මෙහෙම බණ අහන්න පුරුදු වුනා. බණ අහන විට තිස්සට තේරුණා 'යම් තරුණ කමක් මහඵ කමෙන් අවසන් වෙනවා නම් මේ තරුණ කමෙන් තේරුමක් නෑ නේද? නින්දා වේවා. යම් ජීවිතයක් මරණයෙන් අවසන් වෙනවා නම් මේ ජීවිතයෙන් තේරුමක් නෑ නේද? මේ ජීවිතයට නින්දා වේවා. යම් එක් වීමක් වෙන් වීමකින් අවසන් වෙනවා නම් ඒ එක් වීමෙන් තේරුමක් නැහැ නේද?' කියලා. මේ වගේ ජීවිතය ගැන ලෝකයා හිතන විදියට වඩා ටිකක් වෙනස්ව හිතන්න හුරු වුනා. අනන්ත ජාති සංසාරයේ ජරා මරණ දුක තමන්ගේ පිටුපසින් වධකයෙක් වගේ හඹා ගෙන ආවා කියන එක මෙයාට ටික ටික තේරෙන්න පටන් ගත්තා.

පසුව විහාරස්ථානයට ගිහිල්ලා කිව්වා

ස්වාමීනි මා මහණ කරන්න

ඊට පස්සේ හික්ෂුන් වහන්සේලා අහනවා

තිස්ස ඔයා ආවේ අවසර අර ගෙන ද? ගෙදර අවසර ගන්න කවුරු හරි ඉන්නවා ද?

ස්වාමීනි මට එක ම එක මල්ලි කෙනෙක් ඉන්නවා.

ඒ මල්ලිගෙන් අවසර ගන්න ද?

නැහැ ස්වාමීනි.

එහෙනම් තිස්ස යන්න ගිහින් මල්ලිගෙන් අවසර ගෙන එන්න

මේ තිස්ස ගෙදර ගිහිල්ලා මල්ලිට කියනවා, "මල්ලි මේ ජීවිතය හරි ම නිසරුයි ජරා මරණෙන් අවසන් වෙනවා නම් ඒ අපේ ජීවිතයේ

තේරුමක් නැහැ. ඒ හින්දා මල්ලි මට මහණ වෙන්න අවශ්‍යයි” කියලා. ඒ පාර ඒ මල්ලි අඬන්න පටන් ගත්තා “අයියයි මායි විතරයි හිටියේ අම්මා තාත්තත් නැහැ. මට අයියා, අයියා විතරක් නොවෙයි, මට අම්මත්, මට තාත්තත්, අනිකුත් ඥාතීන් ඔක්කොමත් ඔයයි. ඒ හින්දා අනේ අයියේ මහණ වෙන්න නම් එපා. මගේ ධනයත් ඕනෑ නම් ගන්න” කියලා. මල්ලි විවාහ වෙලා හිටියේ. අයියා ගොඩක් කරුණු කියලා අන්තිමට කිව්වා “මල්ලි මා සතු සියලුම ධනය ඔයා ගන්න මට එක ම එක දෙයක් දෙන්න. ඒ මට මහණ වෙන්න අවසර විතරක් දෙන්න” කිව්වා.

මෙහෙම නැවත නැවත කරදර කරන විට මල්ලි අඬ අඬා අයියගේ කැමැත්තක් එහෙනම් කරන්න. මහණ වෙන්න අවසර දුන්නා.

ඒ අයියගේ සියලුම ධනයත් මල්ලිට පවරලා දීලා අයියා විහාරස්ථානයට ගිහින් මහණ වුනා. මහන වෙලා තමන්ගේ වැඩිහිටි ගුරුවරුන්ගෙන් බණ දහම් කමටහන් ඉල්ල ගෙන පාංශුකුල විවරයක් පොරව ගත්තා. පාත්තරයක් අතට ගත්තා. ඉතාමත් ඇත කැලේ ඇතුළේ ගල් ලෙනකට ගියා.

උදෑසන ගමට ගිහිල්ලා පිඬුසිගා වඩිනවා. හම්බ වෙන පිණ්ඩපාතය රස දෙයක් ද, නීරස ද කියලා බලන්නේ නැහැ. සිහිල් වෙච්ච දෙයක් ද, රස්තේ දෙයක් ද කියලා බලන්නේ නැහැ. හුදෙක් දිවි පැවැත්ම පිණිස ම පිණ්ඩපාතය ඇසුරු කලා. අප්‍රමාදීව මේ වන අරණ ගල් ලෙනට වෙලා භාවනා කරනවා.

ඔහොම ඉන්න අතර මල්ලිගේ බිරිඳට එක්තරා විදියේ කල්පනාවක් ඇති වුනා. “අයියගේ තියෙන සියලුම ධනය අපට පවරලා දීලා මහණ වුවේ, මහා විශාල ධනයක් තියෙනවා. බැරි වෙලාවත් පැවිදි ජීවිතය ගැන කලකිරිලා ආයෙත් ගෙදර ආවොත් මේ ධනය එයාට දෙන්න වෙනවා. මේ ධනය ගන්න එන්න ඉස්සෙල්ලා කොහොම හරි උපායකින් මෙයාව මරන්න ඕනෑ” කියලා මල්ලිගේ බිරිඳ අදහස් කර ගත්තා. මල්ලිට හොරෙන් හොරු කණ්ඩායමක් කැඳවලා හොරුන්ට විශාල අල්ලසක් දීලා කිව්වා, අසවල් කැලේ අසවල් ලෙනේ ඉන්නවා තිස්ස කියලා හාමුදුරු නමක් මෙන්න මේ හාමුදුරුවන් ව මරන්න ඕනෑ. මැරුවාට පස්සේ මම මීට වඩා තව වැඩිපුර මුදලක් දෙනවා කිව්වා.

ඉතින් මේ ලෝකයේ මුදල ලැබෙන විට මුදල සඳහා ඕනෑම දෙයක් කරන්න සුදනම් පිරිසකුත් ඉන්නවා. මිත්‍යාදාෂ්ටි මේ අය භාර ගත්තා. භාර ගෙන කැලේ ගල්ලෙනට ගියා තිස්ස හාමුදුරුවෝ මරන්න. එවිට තිස්ස

හාමුදුරුවෝ බොහොම විරියයෙන් භාවනා කරනවා. මේ හොරු වට කර ගත්තා තිස්ස හාමුදුරුවන්ව. තිස්ස හාමුදුරුවෝ අහනවා

උපාසකවරුනි, කුමක් නිසා මෙහාට ආවා ද?

අපි ආවේ ඔබ වහන්සේව මරන්න.

මාව මරන්නේ ඇයි? මාව මැරීමෙන් ඔබට එන ලාභය මොකක් ද?

ඔබ වහන්සේ මැරුවාම අපට විශාල ධනයක් හම්බ වෙනවා. ඒ නිසා මරන්න ආවේ.

මැරුවට කමක් නැහැ, ඒත් මට එක දවසක් දෙන්න. තව එක දවසකින් පස්සේ මාව මරන්න.

ඊට පස්සේ මේ හොරු කියනවා “නෑ නෑ ඔය එක දවසක් අපෙන් ඉල්ලන්නේ අපේ ඇස් වහලා පැනලා යන්න. එක දවසක් වත් දෙන්න බැහැ. දෑන් අපි ආපු කාරණය කරනවා” කියලා කඩුව ඇදලා ගත්තා.

ඊට පස්සේ කියනවා තිස්ස හාමුදුරුවෝ

ඇවැත්නි, උපාසකයිනි, එක දවසක් මට දෙන්න. ඒ වෙනුවට මං ඔබට ඇපයක් දෙන්නම්.

මේ කැලේ කවුද ඔබ වහන්සේට ඇප වෙන්නේ?

ඉඳ ගෙන ඉන්න ආසනයට එහා පැත්තේ තිබුණා මහා විශාල කළු ගලක්. අපහසුවෙන් මේ කළු ගල ඔසවලා අර ගෙන තමන්ගේ කකුලේ කලවා ඇට දෙකට වේගයෙන් ගහලා ඇට දෙක බිඳ ගත්තා. “ඇවැත්නි, මේ ඇපය ඇති ද?” කියලා ඇහුවා. මේ හාමුදුරුවන්ගේ ක්‍රියාව ගැන හරිම සංවේගයක් ඇතිවෙව්ව හොරු හරිම සංවේගයෙන් “ඇති ස්වාමීනි” කියලා යන්න ගියා.

දෑන් ඉතින් සක්මන් කරන්නත් බැහැ. මේ තිස්ස හාමුදුරුවෝ ඒ කකුලේ කකුල කැඩීම නිසා ඇති වෙව්ව වේදනාව අරමුණු කරලා සියලු කෙලෙස් නසලා එතැන ම රහත් බවට පත් වුනා. ඒ කකුලේ කලවා ඇට බිඳ ගන්න ඉස්සර වෙලා එයා නුවණින් කල්පනා කරනවා, “කෙලෙස් සහගතව ජීවත් වෙනවාට වඩා දෑහැම් මරණය වටිනවා කියලා බුදු හාමුදුරුවෝ දේශනා කලා. ඒ නිසා කෙලෙස් සහගත ව කලුරිය කිරීමත් නින්දා සහගතයි. අනන්ත සසරේ ඉන්න විට මෙහෙම එක වරක් පමණක්

නොවෙයි කකුල් කැඩෙන්න ඇත්තේ. ඕනෑ තරම් මේ කකුල් කැඩෙන්න ඇති. ඒ ධර්මය වෙනුවෙන් මං මේ කකුල කඩා ගත්තට කමක් නැහැ” කියලා. එහෙම තීරණය කරල යි කකුල කඩා ගත්තේ.

පින්වතුනි, අපට තියෙනවා ජීවිතය ගැන හිතන්න ගොඩක් දේ මේ තුලින්. ඒ භාමුදුරුවෝ සද්ධර්මයට ජීවිතය පූජා කරලා ඒ වගේ ක්‍රියාවකට පැමිණුණේ පින්වතුනි මේ අනවරාග්‍ර වූ සංසාරය ගැන යම් පමණක් හෝ දැනුමක් අවබෝධයක් තිබුණු නිසායි. ඒත් ඒ දැනුම අවබෝධය අපට නැති නිසායි, අපි බයක් සැකයක් නැතිව මේ ජීවිතය ජීවත් කරන්න ගෙවන්නේ.

ඉතින් මේ සද්ධර්මය අපට හරියට තේරුනොත්, අපි වුනත් අපේ ජීවිතය සද්ධර්මයට පූජා කරන්න මැලි වෙන්නේ නැහැ.

පින්වතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා “අනමනග්ගොයං, භික්ඛවෙ, සංසාරො. පුබ්බා කොටි න පඤ්ඤයති අවිජ්ජානිවරණානං සන්තානං තණ්හාසංයොජනානං සන්ධාවනං සංසරනං... - මහණෙනි, මේ සසර අති දීර්ඝයි. මේ අති දීර්ඝ සංසාරයේ පූර්ව කෙළවරක් හොයන්න බැහැ. ඒ දීර්ඝ සංසාරයේ එන කොට, තමන්ට ඇග ලේ කිරි කරලා පොවපු මව්වරුන් මළ දුකට හඬපු කඳුළු එකතු කරන්න පුළුවන් නම්, සතර මහා සාගර ජලයට වැඩියි” කියලා පෙන්නවා. ඒ වගේ ම දහදිය මහන්සියෙන් හම්බ කරලා තමන් ව පෝෂණය කල පියා, තමන් තුරුලේ කියා ගෙන බොහෝ ම සෙනෙහසින් හදපු දුව පුතා, වැලි කෙළියේ පටන් තමන්ගේ ළගින් හිටපු සහෝදරයා සහෝදරිය, අනෙක් ශ්‍රේණි හිතෙමින් ආදීන් ද මළ විට ඒ දුකට පපුවේ අත් ගසමින් අඬන විට ඒ ගැලූ කඳුළු සතර මහා සාගර ජලයට වැඩියි කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා.

ඒ විතරක් නොවෙයි, මේ දීර්ඝ සංසාරයේ අප හැම කෙනෙක් ම මනුෂ්‍ය ආත්ම වලට වඩා ලබලා තියෙන්නේ තිරිසන් ආත්ම. ඒ තිරිසන් ආත්ම ලබපු ආත්මවල දී බෙලි කැපුම් කන විට ගලා ගෙන ගිය ලේ එකතු කරන්න පුළුවන් නම් සතර මහා සාගර ජලයට වැඩි යි කියලා පෙන්නවා. පෙන්නලා බුදු භාමුදුරුවෝ නැවතත් මෙහෙමත් දේශනා කලා “මේ පටිච්ච සමුප්පාදය නැමති ධර්මතාවය දන්නා වූ මේ සද්ධර්මය ඇසූ පිරු ඇති කෙනෙක් හැර මගේ මේ වචන විශ්වාස කරන්නේ නැහැ” කියලා. අනෙක් අයට හිතෙන්නේ මේක අතිශයෝක්තියක්, මවා පෑමක්, මවා පෙන්වීමක් කියලා. ඇයි මහා සාගරයට වඩා වැඩියි අඬපු කඳුළු කියන විට.

නමුත් පින්වතුනි, බුදු හාමුදුරුවෝ කියලා කියන්නේ අපව යහපත් මාර්ගයට ගන්නවාත්, බොරු කියන කෙනෙක් නොවෙයි. බොරුවෙන් උපමා කරන කෙනෙක් නොවෙයි. ඒ තරම් සසර දුකක් අපි හැම කෙනෙක් ම විඳලා තියෙනවා. ඒත් හවයෙන් වැහිලා නිසා අපට පෙනෙන්නේ නැහැ. ඒ විතරක් නොවෙයි. මේ සංසාරයේ එන කොට, ඇස් දෙක අන්ධ වෙලා, ගල් මුල් වල පය හැපි හැපි ජීවිතය අවසන් වූ වාරත් ඕනෑ තරම් ඇති. අතපය හතර නැති වෙලා, කොටයක් වගේ වෙලා කිසි කෙනෙකුගේ පිහිටක් නැතිව ජීවිතය අවසන් වෙච්ච වාරත් අපේ ඕනෑ තරම් ඇති. ඒ වගේම ජීවත්ව සිටින විටම පණුවෝ ගහලා, හොරි කුෂ්ට හැදිලා මැරුණු අවස්ථා ඕනෑ තරම් ඇති. ගස් ගල් පර්වත වලින් වැටිලා හිස පොඩි වෙලා මැරුණු අවස්ථා ඕනෑ තරම් ඇති.

අද සිහි කරලා බලන්න මේ ලෝකේ මොන තරම් අනතුරු තියෙනවා ද? මොන තරම් ලෙඩ රෝග වල ප්‍රභේද තියෙනවා ද? ඒ ඔක්කෝම මේ සසරේ, අපි ඉන්නේ මේ සසරේ. ඒ හැම දෙයකට ම නෑකම් කියන්න පුළුවන් බව අපේ නැති වෙලා නැහැ. ඒත් හවයෙන් වැහිලා නිසා, අවිද්‍යාවෙන් වැහිලා නිසා, අපට මේ සසරේ ඇති භයානක කම තේරෙන්නේ නැහැ.

පින්වතුනි අපේ ජීවිතය ගැන අපි මීට වඩා නම් ටිකක් හිතන්න ඕනෑ. එකම එක දෙයක් හොඳට සිහි කරලා බලන්න. ඇයි අප ජීවත් වෙන්නේ කියලා. අපි ජීවත් වෙන්නේ කුමක් සඳහා ද කියලා.

අපි උදේ ම නැගිටලා ගෙවල් දෙරවල් අස්පස් කරලා ආහාර පාන සකස් කරනවා. කෑම කනවා. මේ ටික ඇයි අපි කරන්නේ? මෙහෙම කර කර ඇයි අප ජීවත් වෙන්නේ? අපි මේ කරන ක්‍රියා ඉතා සියුම් විදියට නිරීක්ෂණය කරලා ගවේෂණය කරලා බැලුවොත්, අපට තේරෙයි අපි හැම කෙනෙක් ම උත්සාහවත් වෙන්නේ දුක නැති කරන්න, සැනසීම ලබා ගන්න. ඒත් අපි හැමෝටම ලැබෙන්නේ නැති කරුණත්, ලැබිලා නැති කරුණත්, දුක නැති කර ගන්න එක, සැනසිල්ල ලබාගන්න එක. ඒ සඳහා මාවතක් ද අපි භොයන්නේ නැහැ. ඒකට හේතුව අපට එහෙම අවශ්‍යතාවක් දැනිලා නැහැ. අපට අවශ්‍යතාවක් දනෙන්නේ නැහැ. අපේ වටපිටාවේ හිස් බවක් නො දූනෙන නිසා, අපට දෙමව්පියෝ ඉන්නවා, දරුවෝ ඉන්නවා, මුනුබුරෝ ඉන්නවා, ආහාර පාන තියෙනවා, ඉන්න හිටින්න වටපිටාව තියෙනවා. මේ ටික තියෙන නිසා අපට පේන්නේ නැහැ. ඒක අපට සිහි කර ගන්න නුවණ ශක්තිය මිදි වෙලා. අපි වටා තියෙන්නේ මෙහි ධර්මයන්ගේ ආදීනව ටික.

එක්තරා කාලයක එක පවුලක් හිටියා. අම්මයි, තාත්තයි, දුවයි, පුතාලා දෙන්නයි. මේ අම්මයි, තාත්තයි හරි මිථ්‍යා දෘෂ්ටිකයි. දහමක් නැහැ. දහමකට කැමති නැහැ. තාත්තා ඒ කුඹුරු වතුපිටි වලට මයි තණ්හාව. ඇවිල්ලා උදේ ඉඳන් ඒක මයි කරන්නේ. ඒකට පුදුම ආසාවක්. අම්මා ගෙදර දෙරේ වැඩ කටයුතු ටික කරනවා. ගෙදරට පුදුම ආසාවක්. ඒ වත්තේ ලස්සන විලක් තියෙනවා නංගී මේ විලට බොහොම ආසයි. මල්ලිටත් කිසි ම දහමක වුවමනාවක් නැහැ. නමුත් අයියා මේ අය ඔක්කෝටම වඩා වෙනස්. අයියා පන්සලට විහාරස්ථානයට ගිහිල්ලා බණ අහලා ජීවිතය ගැන කලකිරිලා අයියා මහණ වුනා. මහන වෙලා ටික දවසක් අප්‍රමාදී ව කටයුතු කරලා සියලු ම කෙලෙස් නසලා මහරහතන් වහන්සේ නමක් බවට පත් වුනා. පත් වුනා ට ගෙදර අය අයියා තමන්ගේ දරුවා කියලා වත් දනයක් දෙන්නේ නැහැ. ශිලා දී ගුණ ධර්මයක් අසලා වත් නැහැ.

මේ විදියට කටයුතු කරමින් කාලයක් යන විට අම්මත් මැරුණා, තාත්තත් මැරුණා. හදිස්සියේ රෝගයක් හැදිලා නංගීත් මැරුණා. මල්ලි විතරයි ගෙදර දැන්. මල්ලි සියලු ම ධනයට හිමිකරුවෙක් වෙලා. දවසක් මේ රහතන් වහන්සේ ගෙවල් තියෙන පාරේ පිඩුසිගා වඩිනවා. වඩින විට මල්ලි තමන්ගේ කුඹුරට ආපු විශාල ඌරෙක් මරලා අර ගෙන එනවා. හාමුදුරුවෝ එනවා දෑකලා ස්වාමීනි අද දවසේ අපේ ගෙදරට දහවල් දනයට වඩින්න කියලා ආරාධනා කළා.

මොකක් ද හේතුව? මට විශේෂ ආහාරයක් පූජා කරන්න තියෙනවා. මෙහෙම මස් වගයක් තියෙනවා කියලා. කොහෙන් ද කියලා අහන කොට මේ ඌරෙක් මරලා තියෙන්නේ. රහතන් වහන්සේ කිව්වා “හොඳයි ඔය ඌරා කපන්න එපා, මම එනකං තියා ගන්න” කියලා. මල්ලි හාමුදුරුවෝ ගෙදරට වඩින තුරු ඌරා නො කපා තිබ්බා.

හාමුදුරුවෝ ගෙදරට වැඩියට පස්සෙ ඌරා කපන්න ඉස්සර කිව්ව ඔය ඌරගෙ බඩ පලල බලන්න ඌරගෙ බඩ ඇතුළෙ ඇති විශාල ගැරඬියෙක් කියල. ඊට පස්සෙ ඇත්තටම කියපු විදිහට බලන කොට ඌරගෙ බඩ ඇතුළෙ විශාල ගැරඬියෙක් ඉන්නවා. ඔය ගැරඬියගෙ බඩ පලලා බලන්න ඔය ගැරඬියගෙ බඩ ඇතුළෙ ඇති විශාල ගෙම්බෙක්. පලල බලන කොට විශාල ගෙම්බෙක් ඉන්නවා. ඊට පස්සෙ කිව්ව දන්නවා ද ඔය ඌර කවිද කියල? ඔය තමයි ඔයාගෙ තාත්තා. දන්නවා ද ඔය ගැරඬියා කවිද කියල? ඒ ඔයාගෙ අම්මා. දන්නවා ද ඔය ගෙම්බා කවිද කියල? ඒ තමයි ඔයාගෙ නංගී.

පින්වතුනි සම්මතය කියන්නේ මේක. අපි මගේ කියල, 'මම මාගේ' කියල නිෂ්ඵල දේ තුරුලු කර ගෙන යමි අය නිසා ප්‍රමාද වෙනවා නම්, එහා පැත්තට ගිය විට අපේ ජීවිතය පැහැර ගන්න එකිනෙකට ප්‍රතිවිරුද්ධ හතුරෙක් බවට ඒ අයට පත් වෙන්න පුළුවන් සසරක අප ඉන්නේ. අම්මා, තාත්තා, දුව, පුතා කියල එකම පවුලෙ හිටපු කිහිප දෙනා ඊට එහා පැත්තට ගිහිල්ල තමන්ගේ ජීවිතය ම ආහාරයක් කර ගන්න මට්ටමට පත්වුනා. මේ කතාව අහල මල්ලි හරිම සංවේගයට පත්වුනා. ඉතින් මේ මහරහතන් වහන්සේ ඒකම උදව් කර ගෙන සද්ධර්මය දේශනා කළා. සම්මතය කියන එක තේරුම් ගන්න ඕනෑවට වඩා ඒ තුළ ගිලෙන්න එපා, ප්‍රමාද වෙන්න එපා.

මේකෙන් මේ පින්වතුන්ටත් මට මතක් කරන්න තියෙන්නේ මේ පින්වතුන්ගේ ජීවිතත් ගෙවෙන්නේ මේ බුද්ධෝත්පාද කාලයේ මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් ලැබිල. සසර දුක නිමා කරන සද්ධර්මය තියෙද්දීත් තමන්ගේ දරුවෝ, මුතුබුරෝ, ගෙවල් දෙරවල් කියන මේවා නිසා ප්‍රමාද වෙනවා නම් තේරුම් ගන්න හරිම අවාසනාවන්ත වටපිටාවක් අපට තියෙන්නේ කියල, ඒකාන්තයෙන් ම නොවුවමනා ලැබීමක් අපට තියෙන්නේ කියල.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා *“පුත්තා මන්ථි ධනම්මන්ථි ඉති බාලෝ විහඤ්ඤති අත්තාහි අත්තනෝ නන්ථි කුනෝ පුත්තා කුනෝ ධනං”* මට පුත්‍රයන් ඉන්නවා, ධනය තියෙනවා කියල නුවණ නැති කෙනා ලෝකේ වෙහෙසෙනවා. තමාට තමාවත් නැති විට - අපි 'මම මම' කියල, 'මගේ මගේ' කියල ඇසුරු කරන මේ ශරීරයත් යම් දවසක ඉදිමිලා, නිල් වෙලා, පුපුරල ඕප්ස් ගලල පොළොවට පස් වෙනවා නම් - දරුවෝ කොහින් ද? පුතෙක් කොහින් ද?

ඇයි පින්වතුන් මේ ගැන හිතන්නේ නැත්තේ? ඇයි ගතානුගතික ව දුවන සමාජ රටාවට එකතු වෙලා ඔහේ දුවන්නේ? ඉදිරියෙන් යන අය මැරී මැරී වැටෙනවා අපට පේනවා. ඇයි අපට ඒ ගැන හිතෙන්නේ නැත්තේ? ලෝවැඩ සඟරාවේ විදගම හාමුදුරුවෝ පෙන්නනවා කවියක්,

අසල් ගේක හොරකම් ගිය දවසක

කුහක සිහින් සිඳිගේ තම ගෙය රැක

සියල් සතුන් මරුගෙනයනවා දැන

කුසල් නොකර ඉඳිගේ ඇයි නොවැසූන

අපේ ගෙදරට අල්ලපු ගෙදරට හොරෙක් පැනල බඩු පැහැර ගෙන හොරකම් කර ගෙන ගියොත්, හෙට දවසෙ අපේ ගෙදරට පනිසි කියල සැක සහගත සිතින් නිදාගන්නෙන් නැතිව ඇහැර ගෙන ඉන්නවා ලු. ඒත් එක්කෙනා දෙන්න මැරි මැරි යනවා කිසිම සැකයක් නැතිව බයක් නැතිව ඉන්නවා ලු. ඇයි ඒ? අපි ගාව තියෙන කෙලෙස්වල ස්වභාවය තමයි අනිත් අය මැරුනත් අපි මැරෙන්නෙ නෑ කියන හැඟීමක් අපට තියෙන්නෙ. ඒක ක්ලේශයක ස්වභාවය. නුවණින් ජීවිතය දිනුව මිසක්, කිසිම දවසක කිසිම කෙනෙක් මේ හිත කියන කියන දේ කරල දිනුවේ නෑ මේ සසරෙ.

ඉතින් මම මේ ටික මෙනැන දී මතක් කලේ බුද්ධෝත්පාද කාලයක් වුනාට සමහර විටක අපේ ජීවිත ගෙවෙන්නෙ අබුද්ධෝත්පාද කාලයක විදිහට. ඔබලා විශ්වාසය තියා ගෙන තියෙන්නෙ දරුවෝ මුනුබුරෝ ගැන නම්, දේපොළ, වස්තුව, හරකබාන ගැන නම් මේ විශ්වාසය බොහොම පටු විශ්වාසයක්.

යමෙක් නිසා ඔබලා ප්‍රමාද වෙනවා නම් ඔබලා තේරුම් ගන්න ඔබලා දුකට වැටුණු දවසට කවුරුවත් බේර ගන්න එන්නෙ නැහැ. මරණෙන් පස්සෙ පැත්තකින් තබන්න මේ ජීවිතය, මේ කය අබල දුබල වෙලා, වලංගු නැති වෙලා. ටික ටික ජරා ජීරණ තත්වයට පත්වන විට, 'තමන්ට ගොඩක් ආදරෙයි, තමන් ගොඩක් ආදරෙයි' කියනවා නම් ඒ දරුවන්ට කියන්න, 'පුතේ, උඹ මට ආදරෙයි නම් මගෙ මහලු බවින් ටිකක් අරගෙන මාව නිදහස් කරන්න' කියලා. පුළුවන් ද? බැහැ. මේ කයට හරි හිතට හරි අධික ව දුක් වේදනාවක් දෙනුනොත් 'පුතේ, උඹ මගෙ දරුවා නම් මට ආදරේ නම් මේකෙන් ටිකක් දෙන්න පුළුවන් ද?' අහන්න. බැහැ. ඇයි ඒ? ඕනෑවට වඩා අපි මෝඩ වෙන්න හොඳ නැහැ. හොඳට තේරෙනවා හොඳට පේනවා අපේ ජීවිත අප සතු මයි කියල.

ඒ හින්ද මේ පින්වතුන් තමන් තමන්ට පිහිටක් කර ගන්න. තමන් ලෝකයට පිහිටක් කලා, උපකාරයක් කලා. දැන් හැම කෙනාම තමන්ටත් පිහිටක් කර ගන්න. මේ ලෝකයා දුක නැති කරන්න නොයෙක් ක්‍රම අනුගමනය කරනවා. අපිත් ඒ ලෝකයා අතරෙ තවත් එක වර්තයක් වෙලා මිසක් ඇත්තටම ජීවිතය ගැන නුවණින් තේරුම් ගන්න ජීවිතයක් අපේ ගොනු වෙලා නෑ. මම මේ ටික මතක් කලේ අපට සද්ධර්මයේ වටිනාකම තේරෙන්නෙ මේ ජීවිතයේ යම් පමණකට හෝ නිසරු බව දැක්ක කෙනෙකුට යි.

මේ බුදු භාමුදුරුවෝ දේශනා කළ නිසා හෝ මේ ස්වාමීන් වහන්සේලා කියන හින්ද නොවෙයි මේ පිංවතුන් මේ පිංවතුන්ගේ

ජීවිතයෙන් ම ප්‍රශ්න කරල බලන්න, අහල බලන්න. අහල බලල ඇත්තටම මේවා තමාට සදානතිකව පරිහරණය කරන්න පුළුවන් නම් වෙනසක් ඕන නෑ, ඔහොම ඉන්න. නමුත් තමන්ට හොඳට තේරෙනවා නුවණින් හිතුවොත් මේවා ඔක්කොම නිෂ්ඵලයි කියන එක. ඊළඟට මෙතැන තියෙන ප්‍රශ්නය සසරෙ දී අපට මේ මට්ටම ම හරි ලැබෙනවා නම් ඒත් කමක් නෑ. එහෙනම් දුකයි නො කිව යුතුයි. ඒත් එහෙම වෙන්නෙ නැහැ.

ඉතින් අද මේ දුක නැති කරන සද්ධර්මය තියන මේ මොහොත අතහැර ගන්න එපා. අතහැර ගත්තොත් අපට අර කපුටාට වෙච්ච දේ වෙයි.

කපුටාගෙ කතාව මතක ද? ඔන්න ඉස්සර හිමාල කැලේ මහ විශාල සද්දන්න ඇතෙක් මැරිල හිටිය. ඒ කාලයෙ දවස් ගණනක් එක දිගට වහින මහ විශාල වැස්සක් වැහැලා මහ විශාල ජල කදක් මතු වුනා. මතු වෙලා අර ඇත් කුණ පාවෙන්න ගත්ත. මේ ඇත් කුණ පාවෙලා ඇවිල්ල වැටුණ ගංගා නම් ගඟට. ගංගා නම් ගඟට වැටුණු මේ ඇත් කුණ ගඟේ පහතට ටික ටික ගසා ගෙන එනවා. දැන් කපුටෙක් කෑමක් හොයා ගෙන යනවා. කපුටෙක් කියන්නෙ ස්වභාවයෙන් ම කෑදර සතෙක්. යන කොට ඇත් කුණ දක්ක. දෑකල ඇත් කුණේ වැහුව. වහල හොටින් හම ඉරල මස් ටිකක් කෑව. බොහොම රසයි. පිපාසය ඇතිවුනා ඒ ගමන් ම ගඟෙන් හොට දල වතුර ටිකකුත් බිච්ච. දැන් කපුටාට හිතෙනවා කවර මෝඩයෙක් මේ තරම් කන්න බොන්න තැනක් තියෙද්දී දල යයි ද? දැන් මම නම් කොහෙවත් යන්නෙ නැහැ කියල වාසස්ථානය කර ගත්ත අර ඇත් කුණ. දැන් කපුටා ඇත් කුණේ වහල ඉන්නවා, මස් කනවා, වතුර බොනවා. කපුටා ඇත් කුණේ වහල හිටියාට ඇත් කුණ නතර වෙලා නැහැ. ඇත් කුණ ටිකින් ටික හිමින් හිමින් පහතට ගසා ගෙන එනවා. ඇවිල්ලා මේ ඇත් කුණ වැටුණ මුහුදට. මුහුදෙන් ඊළඳෙන් ඊළඳට හසු වෙලා කෙනෙක් ගියොත් ආපහු එන්න බැරි තරම් දුරට ගියා. දැන් මේ ඇත් කුණ හැමදම තියෙන එකක් නොවෙයි, යටින් මාළු කාලා ලුණු වතුරට දිය වෙලා ඇත් කුණ ඉවර වෙන්න ගත්ත. දැන් පොඩි හම් කැලි ටිකක් විතරයි තියෙන්නෙ. මේකෙ තමයි මේ එල්ලිලා ඉන්නෙ. දැන් කපුටාට තේරුණා දැන් නම් හැමදම ඉන්න පුළුවන් කමක් නැහැ. බේරිලා යන්න ඕනෑ කියල හිතූණා. හිතිල අර හම් කැල්ල අතහැරලා අහසට නැග්ගා. පියාඹල උතුරු පැත්තට, දකුණු පැත්තට, හතර දිශාවට ම ගියා ගොඩ බිමක් පේන මානයක් නැහැ. ආපහු හිටපු තැනට එන්න හදන කොට ඒ හම් කැල්ලත් මාළු කාල. දැන් හිටපු තැනත් නැහැ, යන්න තැනත් නැහැ දෙපැත්තෙන් ම පිරිහිච්ච මේ කපුටාට මොකද වූවේ? මහා ජල සාගරයට ඇද ගෙන වැටුණා. වැටෙන විට ම ඒ සාගරයේ ඉන්නවා සැඩ

මත්ස්‍යයෝ. උන් කොටල මේ කපුටාව කැලි කැලි වලට කඩල ගත්ත විනාශ කෙරුවා.

ඉතින් හිමාලයේ හිත දියුණු කරපු සෘෂිවරයෙක් උඩින් යනවා මනුස්ස පථයකට ලුණු ඇඹුල් හොයා ගෙන. යන කොට දක්ක මුහුද මැද්දේ කපුටු තටු වගයක් තියෙනවා. මෙයා කල්පනා කරනවා සතෙකුට මෙව්වර දුර එන්න බැහැ. ගොඩ බිමක තියෙන තටුවක් මේ තරම් දුරකට ගහ ගෙන එන්නෙත් නැහැ. කොහොමද මේක ආවේ කියල දිවැසින් ආවර්ජනය කරල බලන විට දක්කා මේ සිද්ධිය. මේ මුළු ලෝකයා ම කරන්නෙ මේ කපුටා ඇත්තුණේ වහන එකම වගේ නේද කියල ඔය කතාව උපමා කරල බණ කියල එද අබුද්ධෝත්පාද කාලයක රාජ්‍යයන් හතක් අත්හැරල ගියා කියල මේ ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. ඒ තරම් සංවේගයක් ඇති කර ගෙන ජීවිතය ගැන. ඒ හැමෝම බුන්ම ලෝකෙ ගියා කියල පෙන්නනවා එද නිවන් මග තිබුණේ නැහැ කියල පෙන්නනවා.

දැන් පින්වතුනේ අපිත් ඔය ටිකම කරනවා. ඇත්තුණ වගේ මොකක්ද අපට මේ ජීවිතය ජීවත් කරන්න ලැබිව්ව වටපිටාව. ගෙවල් දෙරවල්, ඉඩකඩම් තියෙනවා නම්, තමන්ට තියෙන මේ ශරීරය තියෙනවා නම් මේ සියල්ල අර ඇත්තුණ වගේ. දැන් කපුටා ඇත්තුණේ වහල මස් කෑවට වරදක් නැහැ. මස් කන්නේ නිතරම මේකෙන් යන බලාපොරොත්තුවෙන්. මස් කාලා මුහුදට වැටෙන්න කිට්ටු වෙන් හරි ඌ අතහැරල ගියා නම් ප්‍රශ්නයක් නැහැ නේද? නමුත් කපුටා ඇත්තුණේ වහල මේ වගේ තැනක් කවර මෝඩයෙක් නම් දල යයි කියල හිතුවා. ඒ හිතීමත් එක්කම එයාට මිදීම අත හැරුනා. ඒ කපුටා ඇත්තුණේ වැහුවා වගේ තමයි, ඇත්තුණ තමයි මේ දේපළ වස්තුව මගේ කියල ගන්න ජීවිතය. කපුටා ඇත්තුණේ වැහුව වගේ තමයි දැන් 'මගේ ගෙදර, මගේ දරුවා, මගේ දුවා, මගේ පුතා මේ මම' කියල බද ගෙනම ඉන්න කම. දැන් මිදෙන අදහසක් නැහැ කාටවත්. දැන් කපුටා ඇත්තුණේ වැහුවට ඇත්තුණ නතර වෙලා ද? ඇත්තුණ නතර වෙලා නැහැ. දැන් මේවා මගේ මගේ කියල තණ්හාවෙන් අල්ල ගෙන හිටියාට ජීවිතය නතර වෙලා නැහැ. ටිකින් ටික හිමින් හිමින් මේ ජීවිතයත් පහතට ගලා ගෙන යනවා. මේ කොව්වර දුර යනවා ද? ගිය කෙනෙක් ආපහු එන්න බැරි තරම් දුරට යනවා. ගිහිල්ල ඔන්න කිසිම දෙයක් කර ගන්න බැරි, ශරීරය අබල දුබල වෙලා සිහිය නැති වටපිටාව තැන දක්වා ගිය විට බොහෝ දෙනෙකුට හිතෙනවා ඇත්තටම මේ ජීවිතය අනිත්‍යය යි නේද? මේක වැඩක් නැහැ නේද? නිසරුයි නේද? කියල හිතෙනවා. එදට යන්න එන්න තැනක් නැහැ. අර හතර දිශාවෙ ගොඩ බිම පේන්නෙ නැහැ වගේ බණ අහන්න බැහැ කන් ඇහෙන්නෙ

නැහැ, පන්සලකට යන්න බැහැ අතපය වලංගු නැහැ, දහමක් තේරුම් ගන්න බැහැ මතකය අඩුයි.

එතකොට මේ වගේ ඒ හැම පැත්තක් ම පිරිහිලා, විමුක්තිය පැත්ත සම්පූර්ණ ඇහිරිලා, ඊට පස්සෙ 'මම මම' කියල 'මගේ මගේ' කියල හිතා ගෙන හිටපු භෞතික දේත් අත හැරෙනවා අපට. විමුක්තියත් අත හැරෙනවා. දෙපැත්තෙන්ම අත හැරුණ විට අපි සංසාර සාගරයට ඇද ගෙන වැටෙනවා. ඒ සංසාර සාගරයට ඇදගෙන වැටුණ විට සංසාර සාගරයේ ඉන්නවා ජරා, මරණ කියල සැඩ මත්ස්‍යයෝ. ඒවට අනුවෙලා ජීවිතය සුනුවිසුනු වෙලා යනවා.

දරුවෝ මැරිල පපුවෙ අත් ගසමින් අඩනවා. ඒත් කිසිම වගක් නැහැ. තේරුම් ගන්න මේ සසර ඔබලා ඔක්කොම ඉන්නෙත් මේ සසරෙ. ඔහොම අඩපු වාරවල් ඕන තරම් ඇති. ඒත් දැන් බය නැහැ. අපට ඒ ගැන හිතෙන්නෙවත් නැහැ. එහෙම වෙන්නෙ නැහැ වගේ අපි ඉන්නෙ. බණ අහන කොට නම් ඇත්ත තමයි කියල හිතෙනවා, බණ ඉවර වුනාට පස්සෙ ආයි කපුටා ම වෙනවා.

ඔන්න මම දැන් මේ බාහිර කරුණු ටිකක් කිව්වා. දැන් මම දහමෙන් ටිකක් කියන්නම්. ඉතින් මම මේ ටික කිව්වෙ යථාර්ථය මෙබඳු වුනාට අවිද්‍යාවෙන් වැහුණු මේ ලෝකෙට මේක තේරුම් ගන්න බැරි නිසායි. අපිත් දුවන්නත් වාලේ ඔහේ දුවනවා නම් අපේ ජීවිතවල තේරුමක් නැහැ. බොහෝම කලාතුරකින් කෙනෙක් තමයි හිතල බලල කටයුතු කරන්නෙ. බොහොම දෙනෙක් නිතරම ඉපදිලා සසරෙ නිතරම දුවන අය. එබඳු ලෝකය අතුරින් පරතෙරට යන්නෙ බොහෝම කලාතුරකින්. මේ පින්වතුන්ටත් පුළුවන් නම් මේ බුද්ධෝත්පාද කාලයේ සසර පරතෙරක් දකින මානසික මට්ටමක් ඇති කර ගන්න මේ ලබපු ජීවිතය හිස් නැහැ. බුදුරජාණන් වහන්සේලා ලෝකේ පහල වෙන්නෙ ඒ වගේ අය හින්දා.

ඉතින් සසර මේ තරම් දුක් සහගතයි. මේ දුක් සහගත සසරෙන් මිදෙන්න අපි හැමෝම උත්සහවත්ත වෙමු. නමුත් උත්සහවත්ත වුනාටම දුකින් මිදෙන්න බැහැ. අදත් මේ බඩගින්න, පිපාසය, කකුල් කැක්කුම්, ඔලුවේ කැක්කුම් ආදී මේ දුක් තියෙනවා නේද? තියෙනවා. හිත් අමනාපකම්, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීම, මහළු බව, මරණ මේ දුක් තියෙනවා නේද? ඉතින් මුළු ජීවිතය පුරාවටම දුකින් මිදෙන්න උත්සාහවත් වුනත් අපට දුක නැති කර ගන්න තවම බැරි වුනා. ඇයි ඒ බැරි වුවේ? දුක නැති කරන්න අපි මොකක් හරි කළා මිසක් මොකක්ද දුක නැති කරන්න කළ යුත්තේ කියල හොයල නොවෙයි කරන්නෙ.

වහින වෙලාවට මේ වහල හිල් වෙලා තෙමෙනවා කියමු. දැන් ප්‍රශ්නයක් තියෙනවා තෙමෙනවා. අවශ්‍යතාවයකුත් තියෙනවා, නො තෙමෙන්න ඕනෑ. දැන් අපි උත්තරය දන්නවා. මොකක්ද? වහලය හිල් වෙලා ඒක හදන්න ඕනෑ. දැන් හිල් වෙලා තියෙන්නෙ කොහෙද කියල බලන්නෙ නැහැ, කොහේ හරි වහලය වහනවා. අර කාමරයෙ ළගින් තියනවා ගිහිල්ල උළු කැටයක්. එතකොට නොතෙමී ඉන්න පුළුවන් ද? කවුරු හරි ඇහුවොත් අපි කියනවා “බලන්නකො මේ ගේ තෙමෙනවා, ඒත් මෙව්වර වහලයත් වැහුවනෙ” කියලා. නමුත් තෙමෙනවා. ඕකයි හැමදම කරන්නෙ.

නමුත් නොතෙමී ඉන්නනම් වහලය හිල් වූ තැන වහන්න ඕනෑ. වහන්න පෙර කොතැන ද හිල් වෙලා තියෙන්නෙ කියල හොයන්න වෙනවා නේද? ඒවගේ දුක නැති කරන්න පෙර දුක් ඇතිවෙලා තියෙන්නෙ කොහොමද කියල බලන්න. අපේ ජීවිතයට දුක එන්නෙ කොහොමද කියල බලන්න. ඒක මම බොහොම සරල උපමාවකින් කියන්නම්.

වතුරාරිය සත්‍යය අපි අහල තියෙනවා දුක, දුක ඇතිවීම, නැති වීම, නැති කරන මාර්ගය කියලා. අපි වචන ටික ඔක්කොම දන්නවා නේද? ඒත් අර්ථයයි නැත්තෙ අපේ ජීවිතයේ. මම උපමාවකින් කියනවා. මේ උපමාව කිව්වම ටිකක් තේරෙයි.

මේ පින්වතුන් ගාව තියෙනවා කියල හිතන්න වටිනා මැණිකක්. කෝටි ගණනක් විතර වටිනවා. ඔන්න මැණිකක් කියල දකින කොට වටිනාකමක් එනවා අපට. දැන් කෝටි ගණනක් වටිනා මැණිකක් හම්බ වූ විට මේකට කැමැත්ත ඇති කර ගන්න ඕන නැහැ, ඇති වෙනවා. වටිනාකමක් ඇතිවූ විට ඒකට ඉබේම කැමතියි. ඔන්න දැන් කැමති වූ විට ඒක අපි උරුම කර ගන්නවා. මගේ කර ගන්නවා. කාටවත් දෙන්න, තව කවුරුවත් ගන්නවාට කැමති නැහැ. කැමැත්තට කියනවා තණ්හාව. **තණ්හා පව්වයා උපාදානං.** දැඩිව ගන්නවා. ගත්තහම ‘මගේ දේ’ වූ විට දැඩි මසුරුකම ඇතිවෙනවා. අනුන්ගේ එකකට වඩා බලවත් කැමැත්තක්. මසුරුකම යෙදුණ විට දැන් අපි මේක ආරක්‍ෂා කරනවා. දැන් ගෙදර අල්මාරියේ දැනවා, එතැනින් කවුරු හෝ ගනියි කියල මෙට්ටය යටත් දැනවා. ඉතින් ඔහොම දැන් ගේ ඉඩ මදි හංගන්න. දැන් මේක රකින්න හැකියාවක් ඇති මට්ටමට තුවක්කුවක් ගන්න පුළුවන් කෙනා තුවක්කුවක් ගන්නවා, කඩුවක් ගන්න පුළුවන් කෙනා කඩුවක් ගන්නවා. එහෙම නැති කෙනා දණ්ඩක් හරි ළඟ තියා ගන්නවා. දැන් මේ මැණික ගන්න කවුරු හෝ ආවොත් තුවක්කුව තියෙන කෙනා වෙඩි තියන්නේ නැද්ද? වෙඩි තියනවා. කඩු කිනිසි තියෙන

කෙනා කපන්නෙ කොටන්නෙ නැද්ද? කොටනවා. ලියක් පොල්ලක් තියෙන කෙනා ගහන්නේ නැද්ද? ගහනවා.

දැන් බලන්න පුද්ගලයා රළු වෙලා තියෙන්නෙ, දැඩි වෙලා තියෙන්නෙ, පරුෂ වෙලා තියෙන්නෙ ඉබේම. තරක වචන, නපුරු වචන කියල මේක රකින්න පුළුවන් නම් බණින්නේ නැද්ද? බැණල හරි බේර ගන්නවා. ඔන්න දැන් මේවා ඉබේම වෙලා. දැක්කේ මැණිකක් කියල විතරයි, වටිනාකම ආවේ ඉබේමයි, වටිනවා කියල කැමැත්ත ආවේ ඉබේමයි, කැමති වූ විට ඒක මගේ වූවේ ඉබේමයි, මගේ වූ විට ඒක ආරක්ෂා කරන මට්ටමට ආවේ ඉබේමයි, ආරක්ෂා කරන්න වූ විට දඬු මුගුරු ගන්න වූවේ ඉබේමයි, දඬු මුගුරු අරන් යමක් ආරක්ෂා කරන පුද්ගලයා රළු වූවේ ඉබේමයි.

මේ ගැන බුදු භාමුදුරුවෝ දීඝ නිකායෙ මහනිධාන කියන සූත්‍රයෙන් පෙන්වනවා. දැන් 'තා තෝ' කියන වචන, නපුරු වචන, තරක වචන කියන තැනට ම රළු වෙලා. දැන් මේ තරම් වටිනාකමින් රකින මේ මැණික නැති වුනොත් කුමක් වෙයි ද? දුකක් එන්නේ නැති ද? එනවා. පපුවේ අත්ගසමින් අඬන මට්ටමේ දුකක් එන් නැති වෙයි ද? එයි. සිහි නැති වෙන ක්ලාන්තය හැදෙන තැනට පත් වෙයි ද? වෙයි. ඔන්න දැන් රකින දේ මෙලොව ම නැති වුනොත් ඒකත් මහා දුකක්. මේක රකින්නත් වෙහෙසක් දරනවා. නිදහසේ කෑම කන්න බැහැ, නිදහසේ ගමනක් යන්න බැහැ, නිදහසේ නිද ගන්න බැහැ, නිදහසේ කෙනෙක්ව ඇසුරු කරන්න බැහැ. අල්ලපු ගෙදර කෙනා ආවත් සැකයි. ඒයාට ඒ පැත්තටත් යන්න දෙන්නෙ නැහැ.

ඒ දුකත් පැත්තකින් තබන්න. දැන් මේ ගොඩක් ආසාවෙන් රකින දේ නැති වුනොත් මෙලොව ම දුකයි. තිබුනොත් මේ දේ තියෙද්දී තමන්ට මැරෙන්න වෙනවා. එතකොට මේ තරම් වටිනා දෙයකට ආශාවෙන් මැරුණ විට ඊට පස්සෙ මොකද වෙන්නෙ? මහා පෙරේතයෙක් වෙලා උපදින්නෙ. ඊට පස්සෙ මේ ආරක්ෂා කරන දේ තිබුනොත් පරලොව දුක, නැති වුනොත් මෙලොව ම දුක. එහෙනම් දැන් දුකින් බේරෙන්න ක්‍රමයක් නැහැ. මේ දේ තිබීම නිසාත් දුකින් මිදෙන්න ක්‍රමයක් නැහැ, නැති බව නිසාත් දුකින් මිදෙන්න ක්‍රමයක් නැහැ. ඇති බව හා නැති බව යන දෙකෙන් ම අපේ ජීවිතයට එනවා දුක. සමස්තයක් වශයෙන් අන්තිමට යථාර්ථය මොකක්ද? මේ අපි නො දන්නවා වුනාට දුක නොවෙයි ද මැණිකක් කියලා රැකලා තියෙන්නෙ?

පළඟැටියා කැමති ආලෝකයට, පහන් දැල්ලට. පහන් දැල්ල කියන්නෙ දුකක්. ඒත් ඒ සතා දන්නෙ නැහැ මම කැමති වෙලා තියෙන්නෙ දුකට නේද කියල. ඒ සතා පහන් දැල්ලට කැමතියි. කැමති දේ ලබාගන්නවා

කියන්නෙ පහන් දැල්ලට පනිනවා. පනින කොට පිවිවෙනවා. දුක එනවා. නමුත් එයාගෙන් ඇහුවොත් එයා දුකට කැමති නැහැ. එයා කැමති පහන් දැල්ලට නමුත් පහන් දැල්ල කියන්නෙ දුකක්. එහෙනම් මම කැමති වෙලා තියෙන්නෙ දුකට නේද කියල දන්නේ නැහැ. අපි කැමති නැහැ දුකට අපි කැමති මැණිකට. නමුත් මැණික කියන එක ඇති බව නිසා හෝ නැති බව නිසා එන්නෙ දුක. එහෙනම් අපි කැමති වෙලා තියෙන්නෙ දුකට නේද? මේ ටික ගලපාගන්න බැහැ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා දුක කියන එක ඇති බව නිසාත්, නැති බව නිසාත් දුක එනවා. දුක කියන එක උපන්නට පස්සෙ දුකේ නැති බව අපට සැපයක් වෙන්නෙ නැහැ. දුකේ නැති බවත් දුකක් එන්නෙ.

අපට දරුවෙක් මුහුබුරෙක් හිටියොත් මේ අය ජීවත් කරවන්න ඉපදුණු දවසෙ ඉඳල මහ විශාල දුකක් විඳියි අපි. ඒවගේ දුක් විඳිල අපි මේ දරුවා ඇතිදැඩි කළොත් මේ දරුවා නැති වුනා කියල ඒ දුක අපට නැති වෙන්නෙ නැහැ. ඊට වඩා වැඩි දුකක් උපදිනවා මිසක්. ඒ වගේ දුක කියන එකේ නැති බවත් ඇති බවත් දෙක ම දුක බව බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා.

දුක කියන දේ අපට ඉබේම ගලා ආව නොවෙයි. දුක කියන තැන ධර්මතාවයක් තිබුණා. පුද්ගලයෙක් කළා නොවෙයි. අනාත්මයි කියන්නෙ ඒ නිසායි. ක්‍රම ක්‍රමයෙන් දුක පිරෙන සිද්ධියක් තිබුණා. මැණිකක් කියන එක විතරයි දැක්කේ. වටිනාකම ආවේ නිරායාසයෙන්. වටිනවා කියන කොට වටිනාකමට කැමැත්ත ආවේ නිරායාසයෙන්. කැමති දේ මගේ වූවේ ඉබේම. මගේ දේ ආරක්‍ෂා කරන්න වූවේ ඉබේම. ආරක්‍ෂා කරන්න දඬුමුගුරු ගන්නවායි කියන දේ වූවේ ඉබේම. එහෙම ආරක්‍ෂා කරන දෙයක ඇති බව හා නැති බව යන දෙක ම දුක එන බව ආවේ ඉබේම.

ඔන්න දැන් මේ මැණික ඇති බව හා නැති බව නිසා දුකක් එනවා නම්, මේ දුකෙන් ඔබලාට මිඳෙන්න හොඳට කැම කාල පුළුවන් ද? බැහැ. ප්‍රියමනාප වික්‍රපටියක් බලල පුළුවන් ද? බැහැ. එහෙනම් බොහොම සුබෝපහෝගී ගෙයක් දෙරක් හද ගෙන මිඳෙන්න පුළුවන් ද? මේ මැණික නිසා ඒ තුළ ගලා ගෙන ආපු සිද්ධියක් තිබුණා. මේ සිද්ධිය දුරු නො කොට මේ දුකෙන් මිඳෙන්න වෙන දෙයක් කරල පුළුවන් ද? බැහැ.

දැන් මේ වගේ මැණික දහක් අපට තිබ්බොත්, ආරක්‍ෂා කරන්න දේවල් බොහොමයක් අපට තිබුනොත්? අපේ කෙලෙස් සහගත සිත නිසා

අපට ජේන්ගේ නැහැ. හිතන්න ලෙහෙසි දුකක් නොවෙයි අපි විඳිනවා ඇත්තෙ කියල. එව්වර ආයාසයක් ඇතිවෙනවා.

ඔන්න දැන් දැක්ක මේ මැණික ඇති බව නිසා හෝ නැති බව නිසා දුක ආපු හැටි. පසු කාලයක දී මේ මනුස්සයා මේ මැණික විකුණන්න අර ගෙන යනවා. කඩේකට ගිහිල්ල දුන්නම මේ කඩේ මුදලාලි කියනවා අයියෝ මේක මේ විදුරු ගලක් කියල. එතකොට කඩේ මනුස්සයා වත් සැකයි. දැන් විදුරු ගලක් කියල දකින විට ම මොකද වූවේ වටිනාකම අඩු වුනා. අඩු කලා ද? අඩු වුනා ද? වටිනාකම අඩු වෙන කොට කැමැත්ත ඉබේමයි අඩු වූවේ. දැන් මගේ කියල උරුම කර ගන්න බව ඉබේමයි අඩු වූවේ. දැන් කලින් වගේ හංගනවා ද? දැන් ආරක්‍ෂාව ඉබේමයි අඩු වූවේ. දැන් මේ විදුරු ගල රකින්න කඩු කිනිසි ගන්නවා ද අපි? දැන් නො වටිනවා වෙන කොට, ආරක්‍ෂාව නැති වෙන කොට පුද්ගලයා නිව්ව්ව කෙනෙක් වූවේ ඉබේමයි. දැන් මේ විදුරු ගල නැති වීමෙන් පසුවෙ අත්ගසමින් විලාප දෙන දුකක් එයි ද අපට? නැහැ. තිබිය දී මරණයට පත්වීම නිසා පෙරේතයෙක් වෙයි ද? නැහැ.

එහෙනම් බලන්න හොඳට එකම වස්තුව විදුරු ගල, මැණිකක් කියල දකපු නිසා දුක කියන තැනට ගලා ගෙන ඇවිල්ල. විදුරු ගල විදුරු ගල විඳිනට ඇත්ත ඇති හැටිය දැක්ක විට ඉබේම දුක කියන එකෙන් නිදහස් වෙලා අපි. දැන් අපි දැක්ක වරදවා දැක්ක විට වෙච්ච දේ. නිවැරදි දේ නිවැරදි ලෙස දැක්ක විට දුක නැති වූ හැටි.

ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා මෙන්න මේ ටික. උන්වහන්සේ පෙන්නවා මේ ලෝකයාට මේ ලෝකෙ දැන් මැණික් වගේ වටිනාකමක් තියෙනවා. මේ මම, මේ දුව, මේ පුතා, මේ දේපළ වස්තුව, හරකබාන කියල බොහෝම වටිනාකමින් දකින්නෙ. දැන් වටිනාකම නිසා තණ්හාව ඇතිවෙලා තියෙන්නෙ ඉබේම. තණ්හාව නිසා මගේ වෙලා තියෙන්නෙ ඉබේම. මගේ කර ගන්න දේ ආරක්‍ෂා කරන්නෙ ඉබේම. දැන් අපි රඵ වෙලා තියෙන්නෙ, පරුෂ වෙලා තියෙන්නෙ ඉබේම. දැන් ඔන්න ඔහොම යමක් අපේ ජීවිතයේ දඬුමුගුරු අර ගෙන රකිනවා නම්, මේ දේ ඇති බව නිසා හෝ නැති බව නිසා දුක් විඳින්න වෙනවා. ඒවගේ බොහොම ආශාවෙන් රකිනවා නම් දකින්න මේක නැති වුනොත් මෙලොව ම දුක් විඳින්න වෙනවා. මේක තිබුනොත් පරලොව දුක් විඳින්න වෙනවා.

දැන් එහෙනම් අපි මේ දුකට නේද තණ්හා කරන්නෙ කියල අපි දන්නේ නැහැ. අපි ආසායි සල්ලිවලට. සල්ලි කියන්නෙ දුකක් කියල අපි දන්නේ නැහැ. අපි ආසායි මේ ජීවිතයට හැබැයි ජීවිතය කියන්නෙ දුකක්

කියල දන්නේ නැහැ. අපි හැමදම මැණිකක් කියල දකිද්දී අපේ දුක නැති කරන්න වෙන ක්‍රම නැහැ. අනිවාර්යයෙන් මේ දුක විඳින්න වෙනවා මයි. තණ්හාව නිසා දුක එනවා කියල බුදු භාමුදුරුවෝ පෙන්නුවේ ඔන්න ඔය නිසායි. මැණික ඇති බව නිසා හෝ නැති බව නිසා දුක එනවා නම්, දුකට හේතුව මේ මැණික නේද? මේ තණ්හාව නැති වුනොත් මේ දුක නැති වෙනවා. මැණික තිබුනත් නො තිබුනත් අපට එන දුක නැති වෙනවා. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ තණ්හාව නැති කරන මග සම්මා දිට්ඨිය කියල පෙන්නුවේ එහෙනම් මෙතැන තණ්හාව ඇතිවුවේ මැණිකක් කියල දකපු නිසා නේද. එහෙනම් සම්මා දිට්ඨියෙන් විදුරු ගල විදුරු ගලක් කියල දකින්න. නිවැරදිව දකින්න. දකින කොට තණ්හාව නැති වෙනවා, දුක නැති වෙනවා කියල ඒකයි මාර්ගය එතැනින් පැනෙව්වේ.

බුදු භාමුදුරුවෝ දක්කා මේ ලෝකයාට නිත්‍ය, සැප, ආත්ම කියලා යි පේන්නෙ. පේන හින්දයි කැමැත්ත. ඒ හින්දයි මගේ කර ගෙන තියෙන්නෙ. ඒ හින්දයි ආරක්‍ෂා කරන්නෙ. ඒ හින්දයි දඬුමුගුරු ගන්නෙ. ඒ නිසායි දුක ගලා ගෙන එන්නෙ. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා අර මැණික විදුරු ගලක් බව පෙන්නපු වෙළඳ මහත්තයා, කඩේ මුදලාලි වගේ බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නනවා මේ ලෝකය අනිත්‍ය දෙයක්, දුක් දෙයක්, අනාත්ම දෙයක් ලෙස දකින්න. මේක සම්මා දිට්ඨි. දුක් වූ දෙය දුක හැටියට. අනිත්‍ය වූ දෙය අනිත්‍ය හැටියට, අනාත්ම වූ දෙය අනාත්ම හැටියට දකින්න.

වැරදි දැකීම හා නිවැරදි දැකීම කියන්නෙ මොකක්ද? මහ කථ ගලක් අරගෙන අපි චතුරකට දනවා. දූම්මහම මේ ගලට මොකද වෙන්නෙ? යට යනවා. එක් කෙනෙකුට 'මේ ගල යට යන්න එපා උඩ පා වේවා' කියල ප්‍රාර්ථනාවක් තියෙනවා, තව කෙනෙක් 'මේ ගල උඩ පාවෙන්නෙ නැහැ යට යනවා, උඩ පාවෙන්න එපා, යට යන්න' කියල හිතනවා. දැන් එකම සිද්ධිය අරඬයා ප්‍රාර්ථනා දෙකක්. දැන් හොඳට බලන්න 'මේ ගල උඩ පා වේවා යට නොයේවා' කියන මනුස්සයා එක්ක තරහට ද මේ ගල යට ගියේ? නැහැ. එහෙනම් මේ ගල යට යන්න උඩ පා නො වේවා යන පුද්ගලයාට අනුග්‍රහ පිණිස ද ගියේ? නැහැ. සිදු වෙන සිද්ධියක් තිබුණා. ලෝකයේ ධර්මතාවයක් මේ බර සහගත ගල ජලයට දූමුව විට යට යනවා කියන එක. ඒක යථාර්ථය.

ඒ සිද්ධියට පටහැණිව කරපු ප්‍රාර්ථනාවට, දැක්මට කියනවා මිච්ඡා කියල, වැරදියි කියල. ඒ සිදු වන සිද්ධියට අනුව සිතපු එකට කියනවා සම්මා කියල, නිවැරදියි කියල. සම්මා දිට්ඨි, මිච්ඡා දිට්ඨි කියල වුනේ

එහෙමයි. දෙකම දිවියියත්. මේ දෙකම සිදුවන සිද්ධිය නොවෙයි. සම්මා දිවියිය කියල පෙන්නපු සිද්ධිය අපට උපයෝගී කර ගෙන සිදු වන සිද්ධිය බවට පත් කර ගන්න පුළුවන් අපේ ජීවිතය.

මිච්ඡා දිවියිය කිව්වොත් අකුසල්, සම්මා දිවියිය කිව්වොත් කුසල්. අපට පුළුවන් කුසල් වන දේ වන හැටියට සිහි කරල යම් දවසක වෙන සිද්ධිය ජීවිතය බවට පත් කළොත් ඒ සිද්ධියට කුසල අකුසල කතාවක් නැහැ. ඒක ධර්මතාවයක්. ලෝකයේ අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි, අනාත්මයි කියල පවතිනවා නම් යම් ධර්මතාවයක් ඒ වූ ධර්මතාවය ඒ වූ විදිහට දක්කොත් අපි මේකට කියනවා දැකීම නිවැරදියි සම්මා දිවියිය. එහෙම දක්ක විට තණ්හාව නැහැ. තණ්හාව නැති වුනොත් දුක නැති වන බව බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවා.

එහෙනම් මේ පින්වතුන් මනුෂ්‍යයෙක් හැටියට, විශේෂයෙන් බෞද්ධයෙක් හැටියට අපට මේ ටිකවත් තේරෙන්න ඕනෑ. මුළු ලෝකය ම දකින්නෙ දුකට හේතුව බාහිරින් භෞතික දෙයින්. දේපොළ වස්තුව නැති වුනොත්, ගෙවල් දෙරවල් නැති වුනොත්, හරකබාන නැති වුනොත් තමයි දුක විදින්න වෙන්නෙ, දුක එන්නෙ කියල දකින්නෙ. දුකේ නැති වීම දකින්නෙ ගෙයක් දෙරක් හද ගත්තොත්, හරකබාන හිටයොත් දුක නැතිව ඉන්න පුළුවන් කියල යි අබෞද්ධ ලෝකයා දකින්නෙ. ඉතින් මුළු ලෝකයම දුන් දුක නැති කරන ප්‍රතිපදාවක හැසිරෙනවා. දුක නැති වෙන්න ගෙවල් හදනවා. දුක නැති වෙන්න දරුවෝ හදනවා. දුක නැති වෙන්න මිල මුදල් එකතු කරනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ ඕකමයි දුක එන්න හේතුව. අනිත් පැත්ත.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා බෞද්ධයෝ හැටියට දුකට හේතුව තණ්හාව. ඔය මොන දේ එකතු කෙරුවත් වැඩක් නැහැ දුක ඇතිවෙන විදිහට නම් අපි ජීවත් වෙලා තියෙන්නෙ දුක ඇතිවෙනවා. බෞද්ධ කිසිම කෙනෙක් දුක නැති වෙන්න කියල ගෙවල් දෙරවල් හැදුවේ නැහැ, රස්සාවල් හෙව්වේ නැහැ, මිල මුදල් එකතු කෙරුවේ නැහැ. හැබැයි ඒ අය ජීවිතය ජීවත් කරන්න, තමන්ගෙ යුතුකම් ටික කරන්න රස්සාවක් කළා, ගෙවල් දෙරවල් හැදුව, මිල මුදල් එකතු කළා. ඒ ලබපු ජීවිතය ජීවත් කරන්න. යුතුකම් ටික කරන්න මිසක් දුක නැතිව ඉන්න නොවෙයි. දර්ශනයක් තිබුණා බෞද්ධයෙකුට. ඒ හින්ද එයා රස්සාව ජීවිතය කර ගත්තේ නැහැ. දුන් අපට වෙලා තියෙන්නෙ අර කාණු හෝදන මනුස්සයාට වෙච්ච දේ.

එක්තරා මනුස්සයෙක් කාණු හෝදනවා.

කුමක් නිසාද ඔයා ඕක කරන්නෙ කියලා ඇහුවා.

ජීවත් වෙන්න මහත්තයෝ මේක කරන්නෙ කිව්වා.

ඇයි කොහොමද ඔයාගෙ ජීවිතේ ගෙවෙන්නෙ?

මහත්තයෝ මම උදේ පාන්දරම එනවා මේ පැත්තෙ තියෙන කාණු ටික හෝදගෙන හෝදගෙන යනවා. අනිත් පැත්තෙන් කාණු ටික හෝදල ඉවර වෙන විට හවස් වෙනවා. හවස ගෙදර යනවා. මම ඊට පස්සෙ ගෙදර ගිහිල්ල හෙට දවසෙ දී කාණු හෝදන ක්‍රමය ගැන හිතනවා. හිතල ආපහු පසුවද උදේට එනවා.

එතකොට දැන් මේ මනුස්සයාගේ ජීවිතය වෙලා තියෙන්නෙ මොකක්ද? දහවල් කාලයෙ කයින් කාණු හෝදල, රැට හිතින් කාණු හෝදල අන්තිමට ජීවත් වෙන්න කාණු හෝදපු මනුස්සයා කාණු හෝදන්න ජීවත් වෙනවා. මේ ජීවිතයේ මොනවද ඉතුරු? අන්තිමට වෙලා තියෙන්නෙ ඔව්වරයි.

ඇයි එහෙම වූවේ? ජීවිතය ජීවත් කරවන්න කාණු හේදුවාට කමක් නැහැ. නමුත් ජීවත් වෙන්න ඕනෑ දහමක් අවබෝධ කර ගන්න, දුකෙන් මිදෙන්න. එතකොට මෙයාට ඉඩක් තියෙනවා, ඉඩක් ගන්නවා, හද ගන්නවා. ඇයි? කයින් කාණුව හෝදල නිදහස් වෙච්ච වෙලාවේ හෝ එයා ඊට පස්සෙ ජීවිතය දුකින් මිදෙන පැත්තට හද ගන්නවා. එයා ඒ ටිකෙනුත් කාණු හෝදන්නෙ නැහැ. නමුත් අපට වෙලා තියෙන දේ බලන්න. රස්සාවක් කරන්නේ මේක කෙරුවේ නැත්නම් ජීවත් වෙන්න විදියක් නැති නිසා. ඊට පස්සෙ අපි දන්නෙම නැතිව ජීවිතය ම රස්සාව වෙලා. උදේට වැඩට යනවා, හවස් වෙනකන් එතැන ඉන්නවා, රැට නිද ගන්න ටිකෙන් ඒක නම් කරන්නෙ, ජීවත් වෙනවා රස්සාව කරන්න, රස්සාව කරන්නෙ ජීවත් වෙන්න. ඒ දෙකම වෙලා නම් අපට බෞද්ධ කියන්න බැහැ. කිව්ව හැකි ඒත් අපි අර්ථයට සුදුසු නැහැ. අපි අර්ථය තියෙන තැන නැහැ. වචන කිව හැකියි නමුත් ඒ දේ නැහැ අපි තුළ. ඉතින් මේ කාරණාව තේරුම් ගන්න මේ සද්ධර්මය - දුක අපේ ජීවිතයට ඇති වූ හැටි - අවබෝධ කර ගන්න බැරි වූ හින්දයි මේ තාක් අති දීර්ඝ සංසාර ගමනක ආවේ.

ලෝකයේ අපි බණ අහල හින්ද මේ ටිකවත් දන්නෙ. සාමාන්‍ය ලෝකයා එහෙම දෙයක් අහලවත් නැහැ, එහෙම දෙයක් නැහැ. මේ ගෙවෙන සමාජ රටාව අනුව නොගොස් තමන්ගෙ මේ ලබපු ජීවිතය තමන්ගේ විමුක්තිය පිණිස උදව් කර ගන්න. මේ දුවන සමාජ රටාවට අනුව

මොනවා හරි දෙයක් කරන්න එපා. දුකට පත් වූ දවසට තමන්ව බේර ගන්න කවුරුවත් නැති බව තමන් හොඳට මතක තබා ගන්න. මතක තබා ගෙන කොහොම හරි මේ දහම අවබෝධ කර ගන්න වෙහෙසෙන්න.

එද කුරු රට බුදුරජාණන් වහන්සේ සතිපට්ඨානය දේශනා කළා. ඒ සතිපට්ඨානය දේශනා කරපු කුරු රට වාසී යටත් පිරිසෙන් ගෙවල් වල දැසිදස් කම්කරුවෙක් වත් භාවනා නොකර ඉන්නේ නැහැ. වතුර ටිකක් ගේන්න කළයත් අරන් ලිඳට යන අතරෙන් කමටහනක් මෙනෙහි කරමින්ලූ යන්නේ. ලිඳ ළඟ දී එකතු වෙලා කිසිම මොකුත් කේලාම් නැහැ. මෑණියනි ඔබ කරන භාවනාව මොකක්ද? කියල අහනවලු. මම භාවනාවක් දන්නේ නැහැ, කරන්නේ නැහැ කිව්වොත් "තගේ ජීවිතයට නින්ද වේවා. උඹලා වගේ අය හින්දා නොවෙයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ලොව පහළ වෙන්නේ" කියල නින්දා කරනවා. කරල ඉවර වෙලා 'මේක කරපන්' කියල කියල දෙනවලු. ඉතින් "මෑණියනි, මම අහවල් භාවනාව කරනවා අහවල් විදිහට මෙනෙහි කරනවා" කිව්වොත් "සාදු සාදු බොහොම හොඳයි. ඔබලා වගේ අය වෙනුවෙනුයි ලොව්තුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකෙ පහළ වූවේ" කියලා දිරි ගන්වනවා.

ඉතින් අපට මේක එපා නම්, අපි උත්සාහවත් වෙන්නේ නැත්නම් ඒ අපි වෙනුවෙන් නොවෙයි බුදුරජාණන් වහන්සේලා ලෝකෙ පහළ වූවේ. ඇත්තටම සසර පරතෙරක් සොයන, ජීවිතය තේරුම් ගන්න උත්සාහවත් වෙන, ලෝකයා හිතන දෙයට වඩා වෙනස්ව හිතන, වෙනස් චින්තනයක් තියෙනවා නම් ඒ චින්තනය වෙනුවෙන් බුදු භාමුදුරුවෝ ලෝකෙ පහළ වූවේ. විමුක්තියක් ලබන්න අපේක්ෂාවක් කෙනෙක් ළඟ තියෙනවා නම් එයා වෙනුවෙන් බුදු භාමුදුරුවෝ ලෝකෙ පහළ වූවේ.

ඒ හින්දා මේ පින්වතුන් මේ ජීවිතයේ කොහොම හරි මේ දහම අවබෝධ කර ගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕනෑ. ගැඹුරු දෙයක් බැරි නම් මම කියපු එක උපමාවක් මතක තබා ගන්න, විටින් විට සිහි කරල බලන්න.

පෙරලෙන දෙයක් ඇතුළේ නොපෙරලී ඉන්න පුළුවන් ද? බැහැ. මහ විශාල කන්දක් උඩ ඉඳල බස් එකක් පෙරලීගෙන එනවා නම් ඒක ඇතුළේ නම් අපි ඉන්නේ, පෙරළෙනවා. පෙරලෙන බෝලයක් ඇතුළේ නොපෙරලී ඉන්න බැහැ. ඒ වගේ දුක කියන එක ජීවිතය වෙලා නම් දුක ඇතිවෙන විදියේ දර්ශනයක් නම් අපට තියෙන්නේ, දැන් දුක අනුවම පෙරළෙන්න වෙලා මිසක්, දුකට උරුමකාරයෙක් මිසක්, අපේ ජීවිතය දුකක් මිසක් අපට දුකින් මිදෙන්න බැහැ. අපේ ජීවිතයේ මේ තැන මේ දක්ම මෙහෙම වෙලා නම් මේ දුක කියන තැනින් අපට මිදෙන්න බෑ.

අපි පොළොවෙ හිටගත් විට අපට සියල්ලම පෙනෙයි. එත් හිටගෙන ඉන්න තැන පේන්නෙ නැහැ. ඇයි ඒ? කකුලට වැහිල. අද අපේ ජීවිතය දුක වෙලා හින්ද අපට දුක පේන්නෙ නැහැ. ඇයි? වැහිල. ඒ තුළ අපි හිටගෙන ඉන්නෙ. සියල්ල පේනවා ඒත් දුක අපට පේන්නෙ නැත්තෙ ඇයි? අපේ ජීවිතය දුක හින්ද, දුක කියන ධර්මතාවය ජීවිතය හින්ද.

අපට අපේ ඇස පේනවා ද? පේන්නෙ නැහැ. බලන්නෙ ඒ ඇසෙන් නිසා ඒ ඇස පේන්නෙ නැහැ. ඒ ඇසට ප්‍රතිපක්ෂ දේ පෙනෙයි. නමුත් ඇස පේන්නේ නැහැ. ඒවගේ කෙනෙකුගේ ජීවිතය දුක නම් එයාට දුක පේන්නෙ නැහැ. ඔබලාට ටිකක් හරි දුක පේනවා නම් තේරුම් ගන්න ඔබලා දුකෙන් ටිකක් හරි අයින් වෙලා. මේ දුක බව පේන්නෙ නැති නම් තේරුම් ගන්න හොඳට දුකේ පය ගහල ඉන්නෙ බව. පෙනුනොත් තේරුනොත් තමයි අපි අයින් වෙන්නෙ. එහෙම වෙන්නේ නැත්තෙ මේ ලෝකෙට ඒකයි. එහෙම වෙලා තියෙන්නෙ මේ.

එහෙනම් එකම එක කරුණක් මතක තබා ගන්න. ලෝකයේ වටිනාකමින් නම් පේන්නෙ ඒ වටිනාකම නැති වීමෙන් ම, තණ්හාව නැති වීමෙන් දුක නැති වෙනවා මිසක් වෙන නැති වෙන්න ක්‍රමයක් නැහැ. දුක ඇති වන ක්‍රමයට අපේ ජීවිතය ගෙවෙනවා නම් අපි කොච්චර බලාපොරොත්තු වුනත්, ප්‍රාර්ථනා කළත්, වෙන විදියකට උත්සහ කළත් ඒක නැති වෙන්නෙ නැහැ. මැණිකක් බව දැකල ඒක රකින බවට පත්වෙලා නම් ඒකෙ ඇති බවින් හා නැති බවින් දුක එනවා නම් අපට ඒ දුකෙන් මිදෙන්න ඔබලා රසට කෑම කාල, හොඳට ඇඳුම් ඇඳල මොනදේ කෙරුවත් හරි යන්නෙ නැහැ. මේක විදුරු ගලක් කියල දැකීමෙන් ම ඒ දුකින් මිදෙන්න වෙනවා මිසක්.

ඒ වගේ දරුවෝ, දේපළ, වස්තුව මේවා ඇති බව හෝ නැති බව කැඩීම, බිඳීම නිසා ඔබලාට දුකක් එනවා නම්, මේ කය ජරා ජීර්ණ වීම නිසා දුකක් එනවා නම් මේ දුක නැති කරන්න කාල බිල, ඇඳල පැලඳල බැ. මොකද එහෙම නො කිරීම නිසා නොවෙයි මේ දුක ඇවිල්ල තියෙන්නෙ. මේ කයේ මහළු වීමෙන්, මැරීමෙන් එන දුක ඇතිවුවේ අපි හොඳට කෑවෙ බිව්වේ නැතිකම හින්ද නම්, ඒක නම් හේතුව හොඳට කෑව බිව්ව විට මේ දුක නැති වෙයි. නමුත් ඒ දුක ඇතිවෙලා තියෙන්නෙ මේ රූපයට ඇති තණ්හාව නිසායි.

රහතන් වහන්සේලා කියන්නෙ මුළු ලෝකය ම විදුරු ගලක් වගේ දකින අය. ඒ මතසට ඇලෙන්න ගැටෙන්න මොකුත් නැහැ. ඒ තුල ඒ ලෝකෙ දෙයක් තිබීම නිසාවත් නො තිබීම නිසාවත් දුක එන්නෙ නැහැ.

අපට මුළු ලෝකය ම මැණික් වෙලා. මේ බව තේරුම් ගැනීම සඳහා බෞද්ධයෝ හැටියට මේ ජීවිතය ජීවත් කරවන්න රස්සාවක් කරන්න, ගෙයක් දෙරක් හද ගන්න, මුදලුත් එකතු කරන්න. නමුත් ඒක ජීවිතය කර ගන්න එපා. ඉඩ ලැබෙන හැම මොහොතක ම මේ දුකට හේතුව අපි දන් දුක්ක. අවිද්‍යා, තණ්හා කියන ධර්මතා දෙක. මේ ධර්මතා දෙක දුරුවෙන විදිහට දහමක් හොයන්න උත්සාහවත් වෙන්න.

සාදු! සාදු!! සාදු!!!

මෙම ධර්ම උතුරට ඔබටත් සහභාගී විය හැකිය. ඒ සඳහා මේ පොත කියවීමෙන් පසු වෙනත් අයෙකුට කියවීමට ලබාදෙන්න

ධර්ම දානයකි. නොමිලයේ බෙදා හැරීම පිණිසයි

පොත පිළිබඳ විමසීම්

path.nirvana@gmail.com

www.facebook.com/path.nirvana